

- RAPORT SINTETIC -
Identificare și promovare studii de caz și oportunități
legate de dezvoltarea locală în situri Natura 2000

Un număr de 80 de studii de caz au fost realizate cu scopul de a identifica activități economice sustenabile la nivel economic care să nu ridice probleme de mediu și care aibă potențialul de a crește sustenabilitatea la nivel local. Activitățile au fost selectate în asemenea mod încât să se desfășoare în interiorul sau în apropierea a 23 de arii protejate dintre cele mai diverse ca habitate și specii protejate, mărime și localizare la nivelul țării. Rezultatele au arătat că în România există un număr consistent de activități sustenabile atât economic, cât și ecologic, chiar dacă o parte dintre acestea prezintă dificultăți economice temporare sau generează ocazional controverse legate de impactul lor asupra mediului. Astfel de activități se constituie în motoare economice la nivel local, asigurând atât creșterea bugetelor administrației locale, cât și un număr important de locuri de muncă, în condițiile în care activitățile investigate se găsesc în comunități rurale, fără mari premise de dezvoltare economică viitoare. Cele mai bune premise pentru generarea de astfel de activități se regăsesc în sectorul agricol și în cel turistic, ambele cu condiții favorabile în zonele investigate în cadrul studiului, sectoare care prezintă cel mai bun potențial pentru replicarea unor astfel de activități în viitor.

Cercetarea a fost făcută în perioada 2014-2015 de către Asociația Ecotur Sibiu în cadrul proiectului „Natura 2000 și Dezvoltarea rurală în România” implementat de WWF România, Ecotur Sibiu, Asociația Grupul Milvus și Propark-Fundația pentru Arii Protejate, finanțat prin Programul de Cooperare Elvețiano-Român.

Un sumar al cazurilor analizate a fost realizat și este prezentat în cele ce urmează/.

- *Tipurile de arii protejate din interiorul sau din proximitatea cărora au fost selectate activitățile sustenabile (economic și ecologic) (siturile Natura 2000, categoriile IUCN, etc.):*

Studiile de caz au fost realizate în interiorul sau în proximitatea siturilor Natura 2000, respectiv în cadrul a 13 SCI-uri, 3 SPA-uri și 7 zone care sunt concomitent SCI și SPA; dintre acestea, 8 se suprapun parcurilor naturale (categoria a II-a IUCN) și 5, parcurilor naturale (categoria a V-a IUCN).

- *Caracteristicile ariilor protejate în care/in proximitatea cărora se desfășoară activitățile sustenabile (economic și ecologic).*

Ariile protejate alese pentru studiile de caz au fost selectate în asemenea mod încât să fie investigate și cele mai mari zone protejate din România (Delta Dunării și arealul Sighișoara-Târnava Mare), cât și areale protejate de mici dimensiuni (cum este cazul sitului Bisoca, al Tinovului Luci sau al Lacului Oltina), iar în alegerea lor s-a ținut cont să fie acoperite, pe cât posibil, zone declarate situri Natura 2000 pe baza unor habitate și specii cât mai diverse, pentru a surprinde impactul activităților economice asupra unui spectru de biodiversitate cât mai cuprinzător.

- *Repartiția geografică a studiilor de caz (hartă cu puncte, înșiruirea județelor, detalii despre reprezentativitatea la nivel național):*

Localizarea siturilor Natura 2000 investigate este prezentată în Figura 1.

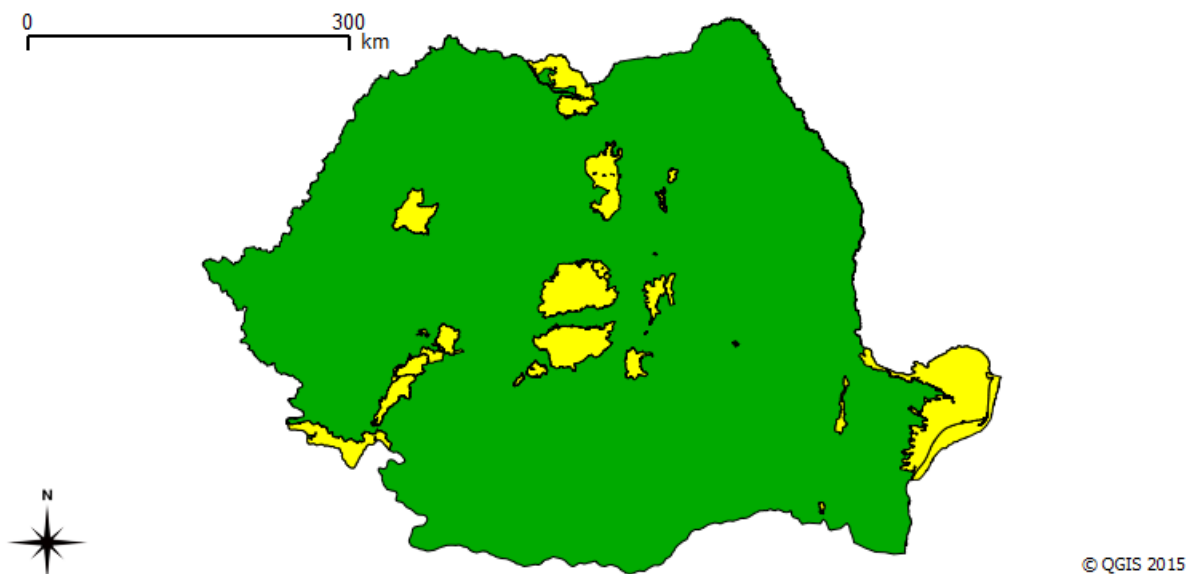

Fig. 1. Localizarea siturilor Natura 2000 în cadrul cărora s-au realizat studii de caz la nivelul României.

- *Localizarea geografică a entităților care desfășoară activități sustenabile (economic și ecologic).* Siturile Natura 2000 în cadrul cărora s-au realizat studiile de caz sunt localizate în Carpații Orientali, Carpații Meridionali, Carpații Occidentali, Podișul Transilvaniei, Câmpia Română, Delta Dunării și Podișul Dobrogei

- *Localizarea administrativă a entităților care desfășoară activități sustenabile (economic și ecologic).*

Areale protejate sunt localizate în toate regiunile geografice ale României, cuprinzând toate formele de relief și acoperind 17 din cele 41 de județe: Alba, Argeș, Bihor, Bistrița, Brașov, Buzău, Caraș-Severin, Cluj, Constanța, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Neamț, Sibiu, Tulcea și Vâlcea.

• *Denumirea entităților care desfășoară activități sustenabile (economic și ecologic).*

Agenții economici investigați pentru studiile de caz realizate sunt: Sobis Solutions S.R.L. Sibiu, Delmar S.R.L. Borșa, Palas Dumbrava S.R.L. Sibiu, Aquarom Elite Distributions S.R.L. București, Comercial Saramis S.R.L. Gherăseni, Stuf Delta Production S.R.L. Tulcea, Forestfruct S.R.L. Vatra Dornei, Agridor S.R.L. Chișcani, Marwood International S.R.L. Vișeu de Sus, Sanatoriul Balnear și de Recuperare Mangalia, Carpathian Springs S.A. Vatra Dornei, Darkness S.R.L. Vișeu de Sus, Julia Bio Expo S.R.L. Roșia, Fîntîna Marcului S.R.L. Daneș, Ocolul Silvic Compososoral S.R.L. Vișeu de Sus, Intercom Doina S.R.L. Dunavățul de Jos, 91 UBA S.R.L. Vișeu de Sus, Călimănești-Căciulata S.A. Călimănești, Asociația pentru Promovarea Filmului Românesc București, Perla Maramureșului S.R.L. Borșa, Bio Haus Cioran S.R.L. Nucet, Răchita S.R.L. Vișeu de Jos, Amara Turism S.R.L. Amara, Dorna Lactate S.A. Dorna Candrenilor, Plăcerea Naturii S.R.L. Călimănești, Comănelea Maria P.F.A. Prejmer, Apemin Tusnad S.A. Tușnadu Nou, Fabrica de Lapte Brașov S.A. Baraolt, Darimedo & P Com S.R.L. Prejmer, Veolia Apă Servicii S.R.L. București, Aqua-Nat Prod & Distrib S.R.L. Poșta Câlnău, Lucky L&C S.R.L. Mangalia, Bio Haus S.R.L. Angheluș, Florea L. Sevastian I.I. Poiana Stampei, IMRA 2001 S.R.L. Reșița, Hercules S.A. Băile Herculane, Azuga Waters S.R.L. Voluntari, Boutique Hotel Club Austria S.R.L. Bușteni, Orizont Turism S.A. Predeal, Ideea Lemn S.R.L. Borșa, Fanomania Holding S.R.L. București, Delta-Rom Agriculture S.R.L. Tulcea, Juventas V Impex S.R.L. Borșa, Asociația Apicolă Valea Prahovei Câmpina, T & G Tomus Company S.R.L. Mehadia, Blasova COM S.R.L. Brăila, Aldini Turism S.R.L. Timișoara, Cooperativa Agricolă Prisăcarii Hercules Mehadia, Muntele Cozia S.R.L. Râmnicu Vâlcea, Dacia Plant S.R.L. Bod, Durău S.A. Durău, Citadela S.R.L. Sighișoara, Ungureanu Mircea P.F.A. Sibiu, Zaharia Mihai-Alexandru P.F.A. Costești, Muntean Florin P.F.A. Orăștioara de Sus, Arinul S.R.L. Moeciu de Jos,

Cabana Bâlea Lac S.R.L. Avrig, ERD COM IMPEX S.R.L. Brezoi, Adelante Global S.R.L. Moeciu de Jos, Smiro Tour S.R.L. Smida, Perla Harghitei S.A. Sâncrăieni și Babele S.R.L. Bușteni.

- *Obiectivele studiului:*

Obiectivul studiului a fost realizarea unei investigații care să prezinte studii de caz care să releve potențialul de existență al unor activități economice sustenabile situate în interiorul sau în apropierea ariilor protejate care să fie prietenoase cu mediul.

- *Metodologia:*

Studiile de caz au fost realizate cu ajutorul informațiilor publice existente referitoare la activitățile economice și la ariile protejate în cauză. Structura studiilor de caz a cuprins 9 puncte: a) denumire, localizare geografică și administrativă, date de contact și scurtă descriere a firmei/asociației/ONG-ului, respectiv a activității sustenabile (economic și ecologic) desfășurată, perioada de desfășurare, elemente de buget (ex. finanțare proprie sau cofinanțare; sursa principală de investiție - publică, privată, proprie, mixtă, elemente de cost-beneficiu, etc.); b) denumire, tip, localizare geografică și administrativă, scurtă descriere a ariei protejate în care/în proximitatea căreia se desfășoară activitatea, perioada de existență a ariei protejate, valorile naturale protejate de arie (enumerare specii, habitate, ecosisteme, procese, monumente ale naturii, etc.); scurtă descriere a resursei naturale sau serviciului natural care susține activitatea sustenabilă a firmei/asociației/ONG-ului, etc.; c) localitatea/localitățile și grupul/categoriile sociale avantajate de desfășurarea activității economice; nr. persoane; d) descrierea impactul (inclusiv financiar/social) pe care îl are desfășurarea activității economice asupra comunității în/lângă care aceasta se desfășoară; e) descrierea felul în care desfășurarea activității economice susține protejarea/conservarea capitalului natural și/sau cultural, resursele naturale, biodiversitatea, etc. zonei; f) descrierea pe scurt a controversele iscate de derularea activității economice sustenabile identificate, și cauzele acestora; soluții potențiale; g) descrierea percepției celor implicați în activitatea economică și a celor neimplicați în aceasta din comunitate asupra rolului ariei protejate pentru economia zonei; h) elemente necesare pentru maximizarea beneficiilor și atingerea sustenabilității zonei; i) descrierea modului în care poate fi replicat cazul de succes identificat (sustenabilitate economică și ecologică) în alte arii protejate.

- *Perioada de desfășurare a activitatilor sustenabile (economic și ecologic).*

Activitățile analizate sunt desfășurate, în mare măsură, de agenți economici cu experiență pe piața (Fig. 2), cu 40% din firme având o vechime de peste 20 de ani și alte 30%, o vechime de cel puțin 10 ani.

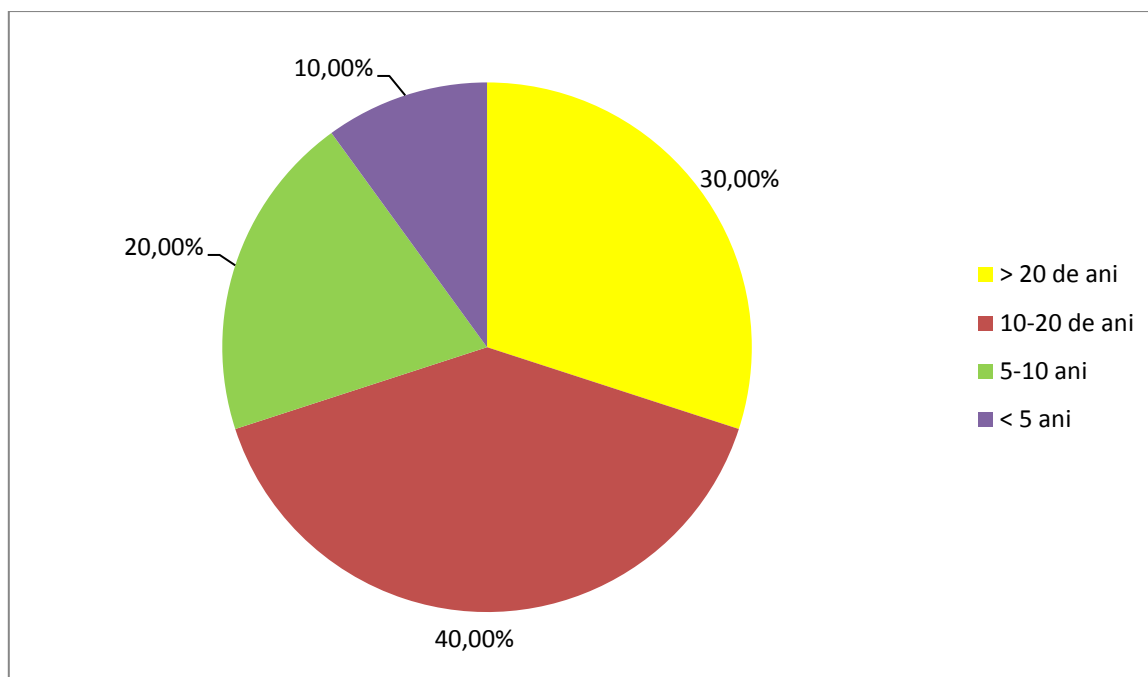

Fig. 2: Ponderea vechimii pe piață a activităților economice analizate.

• *Sectoarele în care se desfășoară activitățile economice (sub forma de reprezentare grafică, grupate pe categorii, număr/categorie și procentaje).*

Studiile de caz realizate au acoperit 9 domenii de activitate economică, cu o dominanță a activităților turistice de mare amploare (25,4%) și a micilor activități turistice (cabane și pensiuni – 19,05%) (Fig. 3). Un procent important au și activitățile agricole (11,11%), cele de industrie alimentară, care includ și apicultura (12,7%), și exploatarea apelor minerale (9,52%).

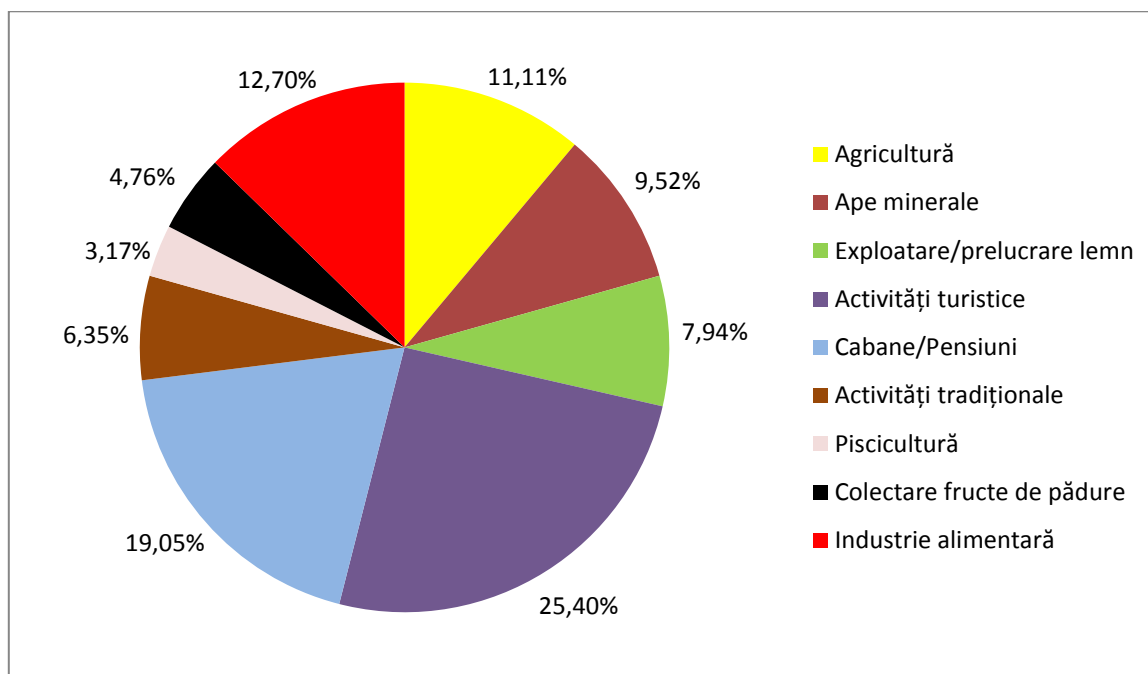

Fig. 3: Repartiția studiilor de caz pe activități economice.

• *Elemente de buget ale activităților sustenabile (economic și ecologic) (tot sub formă de reprezentare grafică pe cât posibil).*

Din punct de vedere financiar, activitățile economice analizate sunt, în mare majoritate (76,67%), fie profitabile, fie cel puțin stabile din punct de vedere economic (Fig. 4). Un număr redus dintre firmele analizate au înregistrat pierderi în perioada recentă (23,33%), dar acestea sunt de obicei

cauzate de investiții realizate de către agenții economici, investiții a căror amortizare se reflectă în bilanțul financiar.

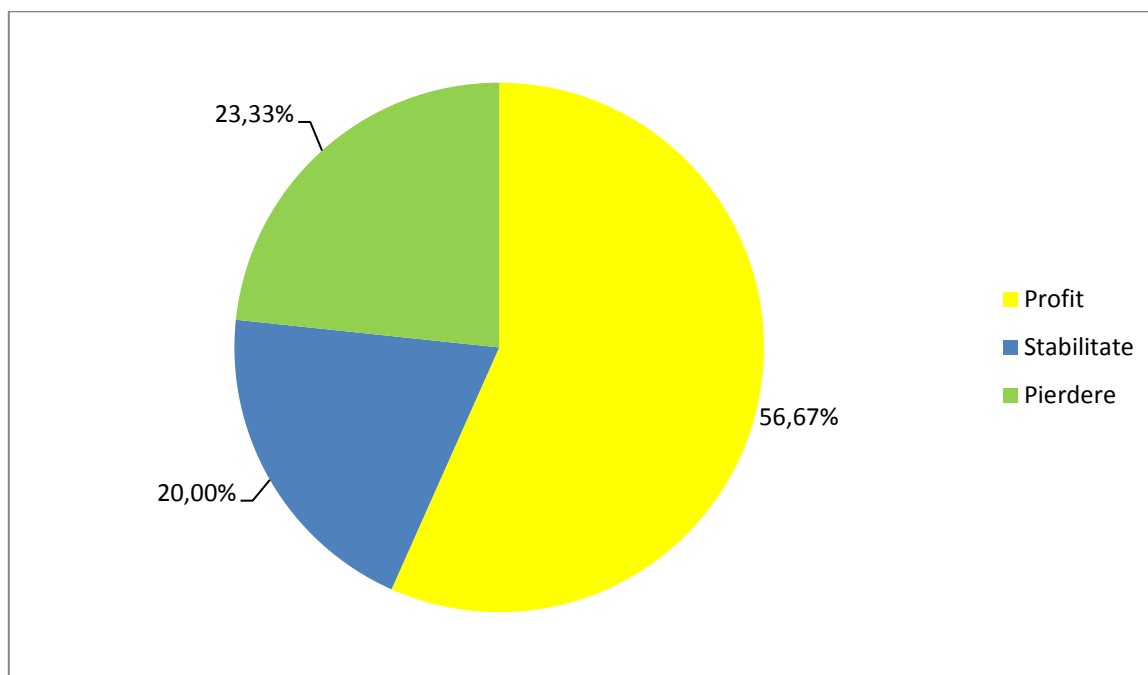

Fig. 4: Gradul de profitabilitate al activităților economice investigate.

Din punct de vedere al cifrei de afaceri, repartiția pe categorii de amploare economică este relativ echilibrată, cu o pondere ușor mai ridicată a activităților economice de mare amploare (37,29%) și a întreprinderilor mici și mijlocii (32,20%) (Fig. 5).

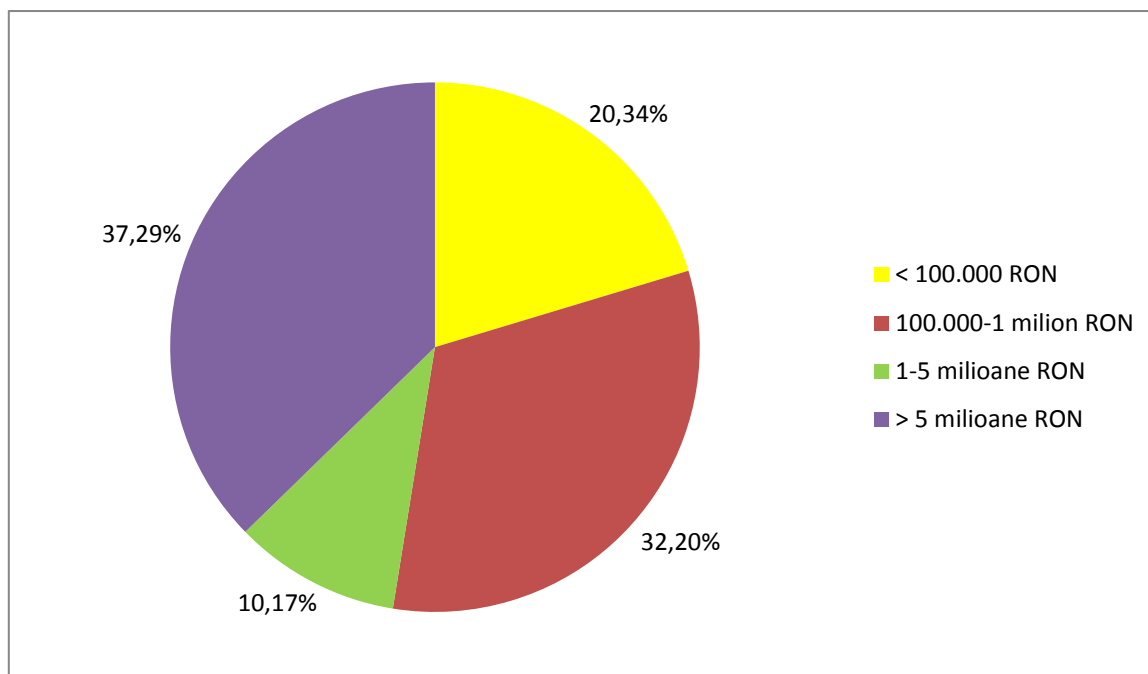

Fig. 5: Repartiția cifrelor de afaceri ale activităților economice investigate.

- Valorile naturale protejate de ariile selectate (specii, habitate, ecosisteme, procese, monumente ale naturii, etc.) (eventual sub formă tabelară, cât mai condensat; să includă ariile protejate, entitățile și valorile).

Cele 23 de situri Natura 2000 în interiorul sau în preajma cărora își desfășoară activitatea agenții economici care au făcut obiectul studiilor de caz sunt desemnate pentru a proteja un număr impresionant de specii și habitate, în conformitate cu Tabelul 1.

Tab. 1. Valorile protejate în cadrul siturilor investigate și numărul de studii de caz efectuate.

Aria protejată	Studii de caz	Valori protejate
Munții Făgăraș	2	27 de habitate și 272 de specii
Apuseni	1	39 habitate și 168 specii protejate
Lacul Olina	1	108 specii
Bisoca	1	2 habitate și 53 de specii
Delta Dunării	4	32 de habitate și 401 specii
Căliman-Gurghiu	4	21 de habitate și 137 de specii
Balta Mică a Brăilei	3	9 habitate și 216 de specii
Izvoarele Sulfuroase Submarine de la Mangalia	4	3 habitate și 12 specii
Sighișoara-Târnavă Mare	6	18 habitate și 146 de specii
Cozia	4	17 habitate și 339 de specii
Munții Rodnei	3	26 de habitate și 186 de specii
Munții Maramureșului	6	18 habitate și 161 de specii
Baraolt-Bodoc	6	30 de specii
Domogled-Valea Cernei	4	25 de habitate și 161 de specii
Bucegi	7	24 de habitate și 243 de specii
Dealul Cetății Lempeș-Mlaștina Hărman	1	8 habitate și 51 de specii
Ceahlău	2	15 habitate și 89 de specii
Buila-Vânturarița	2	18 habitate și 151 de specii
Grădiștea Muncelului-Cioclovina	1	13 habitate și 139 de specii
Piatra Craiului	3	18 habitate și 159 de specii
Munții Retezat	1	23 de specii
Tinovul Luci	1	1 habitat și 46 de specii
Cheile Bicazului-Hășmaș	1	18 habitate și 195 de specii

• *Resursele sau serviciile naturale care susțin activitățile sustenabile (economic și ecologic).*

Activitățile economice care au făcut obiectul studiilor de caz folosesc un număr de 6 resurse sau servicii naturale, cea mai importantă pondere având-o cele care folosesc calitatea peisajului natural din zonă (44,44%) și cele care profită de calitatea învelișului de sol (25,4%) (Fig. 6).

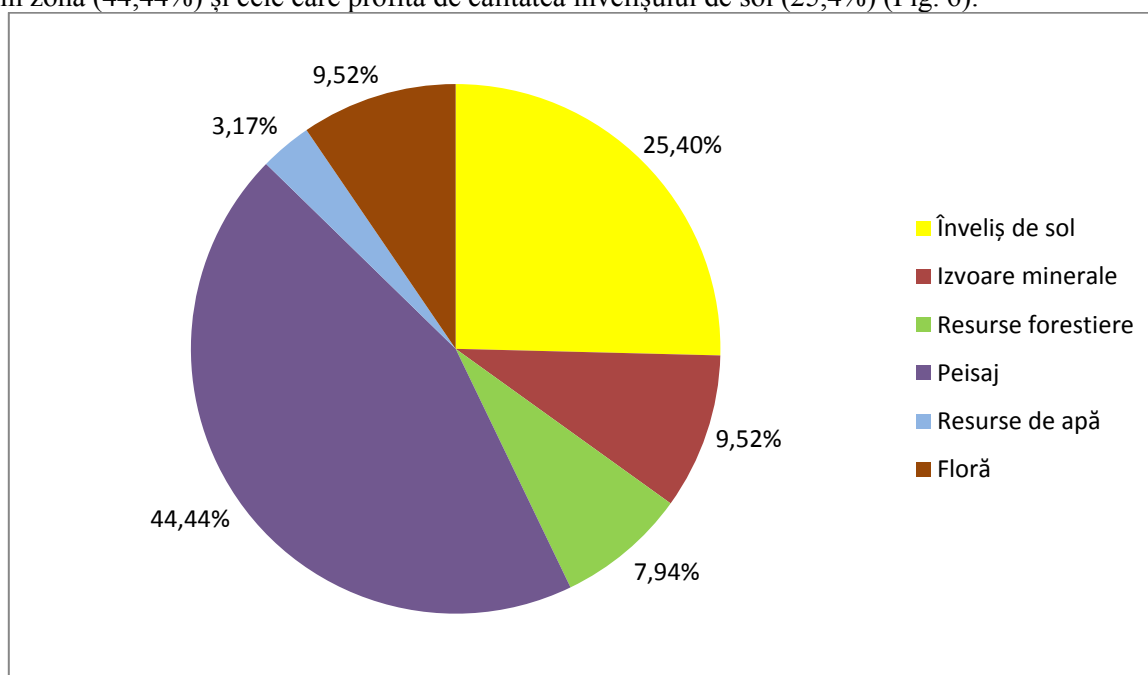

Fig. 6: Repartiția resurselor/serviciilor naturale folosite de agenții economic care fac obiectul studiilor de caz.

- *Localitățile avantajate de desfășurarea activităților sustenabile (economic și ecologic).*

Localitățile a căror populație e avantajată de activitățile economice analizate sunt: Arpașu de Sus, Arpașu de Jos, Cârțișoara, Borșa, Moisei, Sibiu, Oltina, Satu Nou, Răzoarele, Strunga, Canlia, Coslugea, Lipnița, Băneasa, Băltăgari, Bisoca, Lacurile, Lopătăreasa, Pleși, Recea, Sărilor, Șindrila, Sulina, Sf. Gheorghe, Crișan, Istria, Sinoe, Mihai Viteazu, Vatra Dornei, Dorna Candreni, Poiana Negri, Roșu, Iacobenii, Dorna Arini, Șaru Dornei, Neagra Șarului, Chișcani, Lacu Sărat, Vărsătura, Țichilești, Tudor Vladimirescu, Cazașu, Vișeu de Sus, Vișeu de Mijloc, Vișeu de Jos, Ruscova, Poienile de sub Munte, Mangalia, Limanu, Vama Veche, 2 Mai, Hagieni, Roșia, Cașolț, Cornățel, Daia, Nou, Nucet, Nocrich, Vurpăr, Daneș, Criș, Seleuș, Stejărenii, Șaroșul pe Târnave, Biertan, Murighiol, Plopu, Sarinasuf, Colina, Dunăvățu de Sus, Uzlina, Ciotica, Călimănești, Căciulata, Jiblea Nouă, Jiblea Veche, Seaca, Păușa, Brezoi, Căinenii, Copșa Mare, Richiș, Amara, Slobozia, Tușnad, Tușnadu Nou, Vrabia, Cetățuia, Sânsimion, Sântimbru, Băile Tușnad, Baraolt, Biborțeni, Bodoș, Căpenii, Racoșul de Sus, Micloșoara, Brăduț, Vârghiș, Bățani, Augustin, Lunca Călnicului, Prejmer, Stupinii Prejmerului, Isaccea, Horia, Cloșca, Florești, Izvoarele, Cerna, Hamcearca, Revărsarea, Țichilești, Niculițel, Luncavița, Ghidfalău, Angheluș, Fotoș, Zoltan, Poiana Stampei, Căsoi, Dornișoara, Pilugani, Prălenii, Tătaru, Teșna, Globurău, Mehadia, Plugova, Valea Bolvașnița, Băile Herculane, Iablanița, Cornea, Pecinișca, Topleț, Mehadia, Podeni, Orșova, Azuga, Predeal, Bușteni, Sinaia, Poiana Țapulului, Pârâul Rece, Timișu de Sus, Timișu de Jos, Tulcea, Pardina, Chilia Veche, Cămpina, Telega, Brebu Mănăstirei, Brebu Megieșesc, Petricea, Podu Cheii, Bod, Sînpetru, Hărman, Ceahlău, Sighișoara, Cisdănoara, Costești, Orăștioara de Sus, Moeciu de Jos, Moeciu de Sus, Cârțișoara, Dâmbovicioara, Dragoslavele, Rucăr, Sâncrăieni și Miercurea Ciuc.

- *Grupurile/categoriile sociale avantajate de desfășurarea activităților sustenabile (economic și ecologic).*

Un număr important de categorii sociale sunt avantajate de activitățile economice investigate, datorită marii varietăți a domeniilor economice acoperite de acestea. Cu toate acestea, se poate afirma că sunt avantajați, în special, muncitorii calificați în diverse activități turistice, cei specializați în agronomie și muncitorii necalificați, care constituie majoritatea celor angajați în activitățile care au făcut obiectul studiilor de caz, precum și personalul cu studii economice superioare care, deși prezent în număr mult mai mic, găsește un loc de muncă calificat în cadrul activităților analizate, marea majoritatea desfășurate în zone rurale.

- *Numărul de persoane avantajate de desfășurarea activităților sustenabile (economic și ecologic).*

Un număr de 4645 sunt implicate, ca angajați permanenți sau sezonieri, în cadrul activităților economice analizate.

- *Modul în care sunt avantajate comunitățile (financiar/social) de activitățile sustenabile (economic și ecologic).*

Trei aspecte sunt importante în relația pe care comunitățile din zonele investigate o au cu activitățile care reprezintă studiile de caz. În primul rând, activitățile investigate oferă un număr important de locuri de muncă pentru membrii comunităților în cadrul cărora își desfășoară activitatea, apoi contribuie la bunăstarea locală prin contribuții la bugetele primăriilor, cu toate că o parte din aceste activități sunt derulate de firme cu sediile centrale la distanțe uneori mari de locul de desfășurare. Nu în ultimul rând, multe din activitățile investigate pot fi vectori de imagine pentru comunitățile locale și pot încuraja dezvoltarea unor activități similare în zonă, prin exemplul de sustenabilitate oferit, cu toate beneficiile rezultate dintr-o astfel de dezvoltare.

- *Modul în care activitățile sustenabile (economic și ecologic) susțin protejarea/conservarea capitalului natural și/sau cultural, resursele naturale, biodiversitatea, etc. zonelor analizate.*

Majoritatea covârșitoare a cazurilor investigate nu susțin protejarea sau conservarea capitalului natural al zonei, singurele exemple care s-ar încadra fiind cele ale unor activități turistice sau ale unor exploatare de ape minerale care prezintă ca un avantaj pentru produsele oferite caracterul

natural al zonei în care se desfășoară activitatea, fără a menționa decât în rare cazuri că este vorba de o arie protejată și neavând nicio relație de natură economică cu administrația siturilor investigate. Din punct de vedere al capitalului cultural, activități de tipul târgurilor tradiționale, al micilor producători apicoli sau chiar al activităților turistice în zonele de tradiție în domeniu contribuie, prin păstrarea în funcțiune a acestor activități și prin exemplul de durabilitate economică oferit, la continuarea unor activități tradiționale și la încurajarea dezvoltării acestor activități în zonele respective.

- *Controverse iscate de derularea activităților sustenabile (economic și ecologic) (discuții despre durabilitate - ex. Activitatea de exploatare a lemnului, de ce este durabilă și/sau în ce condiții?).*

Majoritatea activităților investigate nu sunt legate de controverse în spațiul public. Cu toate acestea, unele dintre activitățile din domeniul exploatării și prelucrării lemnului ridică probleme legale, fiind acuzate fie de exploatare ilegală a masei lemnoase, cu implicarea sau cu acordul autorităților în domeniu, fie de folosirea în faza de prelucrare a materialului lemnos exploatat ilegal. În atare condiții, se ridică problema sustenabilității ecologice a unor astfel de activități, chiar dacă multe dintre controversele iscate sunt mușamalizate sau menținute la nivel mediatic în interiorul zonei de exploatare. În plus, profitabilitatea unora dintre activitățile analizate a fost pusă pe seama implicării unor factori politici locali și a concurenței neloiale rezultate din aceasta. În toate situațiile, controversele existente în spațiul public trebui privite cu obiectivitate, ținând cont că există posibilitate ca cei care semnalează eventualele nereguli în desfășurarea activităților ar putea fi, la rândul lor, concurenți la nivel politic sau economic ai celor care desfășoară activitatea analizată.

- *Soluții potențiale pentru controverse iscate de derularea activităților sustenabile (economic și ecologic).*

Rezolvarea controverselor iscate de activitățile analizate este dependentă de două aspecte: respectarea legislației în vigoare, în special cea referitoare la protecția mediului, la regimul concurenței și la exploatarea forestieră, și neimplicarea factorilor politici în mediul economic.

- *Elemente necesare pentru maximizarea beneficiilor activităților sustenabile (economice și ecologice) pentru atingerea sustenabilității zonelor analizate.*

Un prim element necesar pentru maximizarea beneficiilor și atingerea sustenabilității zonelor investigate ar fi o mai bună relaționare cu ariile protejate, extrem de rar prezentă în analizele efectuate, care ar asigura o mai bună vizibilitate atât pentru activitatea în cauză, cât și pentru aria protejată. Apoi, extinderea activităților în măsura în care nu este afectat mediul înconjurător și ariile protejate poate contribui la creșterea economică a activităților, cu condiția existenței unor resurse suficiente pentru investiții și a unei piețe care să absoarbă produsele sau serviciile oferite. În cazul micilor activități turistice sau agricole, asocierea acestora în cooperative sau alte tipuri de asociații poate asigura o vizibilitate mai bună pe piață și putere financiară și logistică sporită pentru accesarea de fonduri necesare dezvoltării sau pentru organizarea de evenimente de mediatizare.

- *Cum pot fi replicate cazurile de succes de activități sustenabile (economice și ecologice) identificate, în alte arii protejate.*

Replicarea cu succes a activităților sustenabile identificate depinde în primul rând de existența unor investiții corespunzătoare, fie ele din surse proprii, fie din accesarea unor finanțări rambursabile sau nerambursabile, investiții care să fie în mod corect gestionate în conformitate cu condițiile de piață existente și cu specificul local al zonei în care se desfășoară potențiala activitate. Apoi, un număr important de activități similare, dar cu probleme economice evidente, ar putea ajunge la sustenabilitate economică prin intermediul unor procese de re tehnologizare, sau prin creșterea nivelului de vizibilitate, local sau național, vizibilitate care poate fi obținută fie prin intermediul unei reclame corect realizate și bine targetate, fie prin asocierea cu alte activități similare, în scopul de a obține o putere economică sporită, care să permită investiții comune în reclamă.